

Η ανθεκτικότητα της υπερηφάνειας: Μια ολοκληρωμένη ανάλυση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ΛΟΑΤΙ στην Ευρώπη και την Κεντρική Ασία (2025–2026)

Συγγραφέας: Κατερίνα Παναγή, Ερευνήτρια, Κύπρος

Καθώς προχωράμε στο πρώτο τρίμηνο του 2026, το τοπίο των δικαιωμάτων των LGBTQI+ στην Ευρώπη και την Κεντρική Ασία μοιάζει με ένα πολύπλοκο μωσαϊκό αντιθέσεων. Η δημοσίευση της *Ετήσιας Ανασκόπησης της Κατάστασης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των ΛΟΑΤΙ (2025)* από [την ILGA-Europe](#) παρέχει μια ζωτικής σημασίας αξιολόγηση των νομοθετικών και κοινωνικών αλλαγών που συνέβησαν κατά τη διάρκεια των δύο προηγούμενων ετών. Για το έργο [«Never Gets Old»](#), η παρούσα ανασκόπηση αποτελεί κάτι περισσότερο από ένα απλό έγγραφο καταγραφής· αποτελεί έναν στρατηγικό οδικό χάρτη. Τα στοιχεία του προηγούμενου έτους υποδηλώνουν ότι, ενώ η «ισότητα» αποτελεί θεμέλιο της ευρωπαϊκής ρητορικής, η εφαρμογή της παραμένει απογοητευτικά ασυνεπής, ιδίως στο σημείο τομής μεταξύ σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου και της διαδικασίας γήρανσης (ILGA-Europe, 2025). Η παρούσα ανάλυση διερευνά τα βασικά ευρήματα της Ανασκόπησης του 2025, εστιάζει σε συγκεκριμένες μελέτες περιπτώσεων στις χώρες-εταίρους —Κύπρο, Ρουμανία, Πορτογαλία, Γερμανία και Γαλλία— και εξετάζει τους λόγους για τους οποίους η διαγενεακή υπεράσπιση αποτελεί τη μόνη βιώσιμη απάντηση στο τρέχον κύμα δημοκρατικής οπισθοδρόμησης.

Η Έκθεση του 2025 υπογραμμίζει μια σαφή τάση ακραίας πόλωσης σε ολόκληρη την ήπειρο. Η εποχή της αργής, σταθερής προόδου έχει αντικατασταθεί από ένα διευρυνόμενο χάσμα μεταξύ των κρατών που υιοθετούν την ισότητα ως βασική δημοκρατική αξία και εκείνων που χρησιμοποιούν τις «παραδοσιακές αξίες» ως όπλο για την εδραίωση της πολιτικής εξουσίας. Το 2024 και το 2025, αρκετές χώρες πέτυχαν ιστορικά ορόσημα, όπως η ενίσχυση της αυτοκαθοριζόμενης [νομικής αναγνώρισης φύλου](#) (LGR) στην Ισπανία και τη Γερμανία (Συμβούλιο της Ευρώπης, 2024). Αντίθετα, στην Κεντρική Ασία και σε τμήματα της Ανατολικής Ευρώπης, η θέσπιση νόμων περί «ξένων πρακτόρων» έχει παραλύσει τη λειτουργική ικανότητα των ΜΚΟ που υποστηρίζουν την κοινότητα LGBTI. Αυτή η νομοθετική παγίωση στοχεύει συχνά τα πιο ευάλωτα μέλη της κοινότητας, συμπεριλαμβανομένων των

ηλικιωμένων ακτιβιστών που βασίζονται σε αυτές τις οργανώσεις για κοινωνική σύνδεση και νομική συνδρομή.

Επιπλέον, το ψηφιακό πεδίο μάχης έχει καταστεί πρωταρχικός τόπος σύγκρουσης. Σημαντικό τμήμα της Ανασκόπησης του 2025 είναι αφιερωμένο στην αύξηση της παραπληροφόρησης που δημιουργείται από την τεχνητή νοημοσύνη. Οι κρατικά υποστηριζόμενες αφηγήσεις απεικονίζουν όλο και περισσότερο τα δικαιώματα των LGBTQI+ ως άμεση απειλή για την οικογενειακή μονάδα (Kondakov, 2024). [Ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης](#) ανέφερε στα τέλη του 2024 ότι η πλειοψηφία των νέων LGBTQI+ είχε υποστεί διαδικτυακή παρενόχληση που συνδέεται με αυτές τις αφηγήσεις του « » (FRA, 2024). Για τους ηλικιωμένους, αυτή η ψηφιακή εχθρότητα συχνά οδηγεί σε περαιτέρω απομόνωση, καθώς ενδέχεται να μην διαθέτουν την απαιτούμενη ψηφιακή παιδεία για να πλοηγηθούν ή να απομυθοποιήσουν την εξελιγμένη προπαγάνδα που δημιουργείται από την τεχνητή νοημοσύνη. Αυτό ενισχύει την αποστολή του έργου «Never Gets Old» να γεφυρώσει το ψηφιακό χάσμα μέσω της διαγενεακής ανταλλαγής γνώσεων.

Για να κατανοήσει κανείς τις λεπτές αποχρώσεις της Ανασκόπησης του 2025, πρέπει να εξετάσει τις συγκεκριμένες πραγματικότητες των πέντε χωρών-εταίρων. Αυτές οι χώρες αντιπροσωπεύουν μια «Ευρώπη πολλαπλών ταχυτήτων», όπου οι νομικές προστασίες στη Δύση συχνά έρχονται σε αντίθεση με τα κοινωνικά εμπόδια στην Ανατολή και το Νότο.

Στη Γερμανία και τη Γαλλία, η «Ανασκόπηση του 2025» επισημαίνει ένα παράδοξο: υψηλή νομική προστασία και αυξανόμενες κοινωνικές εντάσεις. Η εφαρμογή του Νόμου περί Αυτοδιάθεσης στη Γερμανία στα τέλη του 2024 βελτίωσε σημαντικά τη ζωή των τρανς ατόμων, ωστόσο η FRA (2024) αναφέρει ότι σχεδόν το 70% των LGBTQI+ μαθητών εξακολουθεί να υφίσταται εκφοβισμό. Στη Γαλλία, ενώ το νομικό πλαίσιο παραμένει ισχυρό, υπάρχει ένα τεκμηριωμένο «χάσμα στην υγεία». Έρευνες δείχνουν ότι μόνο το 12% των γηριατρών στην περιοχή έχουν λάβει ειδική εκπαίδευση σχετικά με τη φροντίδα που λαμβάνει υπόψη το φάσμα SOGIESC, με αποτέλεσμα πολλοί ηλικιωμένοι LGBTQI+ να παραμένουν ευάλωτοι σε ιδρύματα φροντίδας (ΠΟΥ, 2025).

Η Πορτογαλία παραμένει μια χώρα κορυφαίας κατάταξης στον Δείκτη, ωστόσο τα στοιχεία του 2025 δείχνουν μια ανησυχητική αύξηση των εγκλημάτων που διαπράττονται από μίσος

(ILGA-Europe, 2025). Όσον αφορά τον γηράσκοντα πληθυσμό της Πορτογαλίας, παρατηρείται υψηλή εξάρτηση από τις «επιλεγμένες οικογένειες» και όχι από τις βιολογικές, λόγω ιστορικής αποξένωσης. Αυτό καθιστά τη νομική αναγνώριση των διαφορετικών οικογενειακών δομών κρίσιμο ζήτημα για τη φροντίδα των ηλικιωμένων και τα κληρονομικά δικαιώματα (ΟΟΣΑ, 2025).

Στην Κύπρο και τη Ρουμανία, οι προκλήσεις είναι πιο θεμελιώδεις. Η Κύπρος έχει σημειώσει ταχεία νομική πρόοδο, συμπεριλαμβανομένης της αυτοκαθοριζόμενης καταχώρισης φύλου, ωστόσο η κοινωνική μισαλλοδοξία παραμένει εμπόδιο· σχεδόν το 78% των ατόμων LGBTQI+ στην Κύπρο αναφέρουν ότι αποφεύγουν να κρατιούνται χέρι-χέρι σε δημόσιους χώρους από φόβο για επίθεση (FRA, 2024). Στη Ρουμανία, η κατάσταση είναι ακόμη πιο επισφαλής. Η Έκθεση του 2025 επισημαίνει ότι η ισότητα στο γάμο και οι συμβιώσεις παραμένουν μπλοκαρισμένες, αφήνοντας τα ηλικιωμένα LGBTQI+ άτομα χωρίς σύνταξη επιζώντων ή νόμιμα δικαιώματα ιατρικής πληρεξουσιότητας. Κατά συνέπεια, τα άτομα τρίτης ηλικίας LGBTQI+ στη Ρουμανία αντιμετωπίζουν 25% υψηλότερο κίνδυνο φτώχειας σε σύγκριση με τους cis-ετεροκανονικούς συνομήλικούς τους (ΟΟΣΑ, 2025).

Η βασική φιλοσοφία της διαγενεακής αλληλεγγύης είναι ακριβώς η παρέμβαση που προτείνει η Έκθεση 2025 της ILGA-Europe για τη μακροπρόθεσμη ανθεκτικότητα της κοινότητας. Τα ηλικιωμένα άτομα της LGBTQI+ κοινότητας είναι οι φύλακες της «θεσμικής μνήμης», έχοντας επιβιώσει από προηγούμενες εποχές ποινικοποίησης. Η Έκθεση του 2025 τονίζει ότι τα φυσικά κοινοτικά κέντρα παραμένουν τα ασφαλέστερα καταφύγια για την κοινότητα, ωστόσο υποχρηματοδοτούνται χρόνια προς όφελος των αποκλειστικά ψηφιακών πλατφορμών (ILGA-Europe, 2025). Συνδυάζοντας τις τεχνικές γνώσεις των νέων με τη στρατηγική σοφία και την ιστορική προοπτική των ηλικιωμένων, το έργο «Never Gets Old» δημιουργεί έναν ολιστικό μηχανισμό άμυνας ενάντια στη διάβρωση των δικαιωμάτων.

Οι κοινωνικοοικονομικές πραγματικότητες διαδραματίζουν επίσης σημαντικό ρόλο στο τοπίο του 2026. Το επίκεντρο του κινήματος LGBTQI+ έχει μετατοπιστεί σε μεγάλο βαθμό προς την αυτονομία στην υγειονομική περίθαλψη και την οικονομική ασφάλεια. Η Έκθεση του 2025 διαπίστωσε ότι τα τρανς και τα ίντερσεξ άτομα αντιμετωπίζουν σημαντικά περισσότερα εμπόδια στην πρόσβαση στη βασική ιατρική περίθαλψη σε σύγκριση με τα cisgender άτομα (TGEU, 2025). Επιπλέον, τα ηλικιωμένα άτομα της LGBTQI+ κοινότητας είναι

πιο πιθανό να ζουν σε συνθήκες φτώχειας, συχνά λόγω διακοπής της επαγγελματικής τους πορείας ή έλλειψης παραδοσιακών δομών οικογενειακής στήριξης. Η Έκθεση ζητά την υποχρεωτική εκπαίδευση του προσωπικού των οίκων ευγηρίας για την πρόληψη της «επανακρυψίωσης» των ηλικιωμένων και τη δημιουργία πρωτοβουλιών για ασφαλή στέγαση (OHCHR, 2024).

Τα ευρήματα της Ετήσιας Έκθεσης 2025 της ILGA-Europe είναι σαφή: η πρόοδος είναι εύθραυστη και επιρρεπής σε ξαφνική ανατροπή. Καθώς κοιτάζουμε προς το υπόλοιπο του 2026, το πρόγραμμα «Never Gets Old» πρέπει να συνεχίσει να λειτουργεί ως γέφυρα μεταξύ του παρελθόντος και του μέλλοντος. Πρέπει να διασφαλίσουμε ότι οι νομοθετικές νίκες που επιτεύχθηκαν σε χώρες όπως η Γερμανία και η Πορτογαλία θα μετατραπούν σε απτές κοινωνικές πραγματικότητες, ενώ παράλληλα θα υποστηρίζουμε τους ακτιβιστές στην Κύπρο και τη Ρουμανία στον αγώνα τους για βασική αναγνώριση. Η ισότητα δεν είναι μια φευγαλέα τάση· είναι ένα ανθρώπινο δικαίωμα που απαιτεί συνεχή επαγρύπνηση σε όλες τις ηλικιακές ομάδες (FRA, 2024). Μέσω ενός διαρκούς διαγενεακού διαλόγου, διασφαλίζουμε ότι ο αγώνας παραμένει ζωντανός, ανθεκτικός και — το πιο σημαντικό — δεν παλιώνει ποτέ.

Βιβλιογραφία

- Amnesty International. (2025). Human rights in Europe: Review of 2024-2025. Amnesty International Publications.
- Council of Europe. (2024). Recommendation CM/Rec(2010)5 on measures to combat discrimination on grounds of sexual orientation or gender identity: 2024 implementation review. Council of Europe Publishing.
- European Union Agency for Fundamental Rights (FRA). (2024). LGBTIQ equality at a crossroads: Data from the third LGBTIQ survey. Publications Office of the European Union.
- Eurostat. (2025). Demographics of the European Union: Aging populations and minority representation. European Commission.
- ILGA-Europe. (2025). Annual review of the human rights situation of lesbian, gay, bisexual, trans and intersex people in Europe and Central Asia. <https://www.ilga-europe.org/report/annual-review-2025/>
- Kondakov, A. (2024). The globalisation of anti-gender movements: A European perspective. Journal of Human Rights Practice, 16(2), 112-130.

- Never Gets Old Project. (2026). Intergenerational dialogues and age-inclusive healthcare: Final report on project outputs (2024-2026). <https://www.nevergetsold.eu/resources/final-report>
- OECD. (2025). Over the rainbow? The economics of LGBTI inclusion in Europe. OECD iLibrary.
- Transgender Europe (TGEU). (2025). Access to healthcare for trans people in Eastern Europe and Central Asia: A 2025 update. TGEU Press.
- United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR). (2024). Protection against violence and discrimination based on sexual orientation and gender identity: Report of the Independent Expert. United Nations.
- World Health Organisation (WHO). (2025). LGBTIQ health and aging: Standards of care for the European region. WHO Regional Office for Europe.